

Asia: VN/21836/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausuntopyyntö

2. Strategian lähtökohdat

Kemijoki Oy kannattaa Strategialuonnoksen monimuotoisuutta koskevia lähtökohtia ja on samaa mieltä siitä, että sen onnistunut toteutus edellyttää yhteensovittamista erityisesti perustuslain turvaamiin oikeuksiin, erityisesti omaisuuden suojaan sekä ympäristöperusoikeuteen. Monimuotoisuusstrategialla voi olla vaikutusta myös elinkeinovapauteen. Yhteensovittamisen tarve tunnistetaan myös ilmastonmuutoksen ja luontokadon pysäyttämisen välillä: Strategialuonnoksessa todetaan, että ilmastonmuutoksen ja luontokadon yhtäaikainen pysäyttäminen edellyttää muun muassa vahvaa poikkihallinnollista koordinaatiota ja politiikkatoimien johdonmukaisuutta. Lähtökohtana on ymmärtävästi se, miten luontokato ja luonnon monimuotoisuutta koskevat tavoitteet tulee huomioida lainsäädännössä ja muiden ohjauskeinojen suunnittelussa.

Kemijoki Oy toteaa, että ympäristöperusoikeuteen kuuluu luonnon monimuotoisuutta koskevan vastuun lisäksi myös vastuu luonnosta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä, joita myös ilmastonmuutos uhkaa, ja joita voidaan turvata torjumalla ilmastonmuutosta. Suomi on sitoutunut kansallisiin ja kansainvälisiin ilmasto- ja energiatavoitteisiin, joiden saavuttamiseksi on välttämätöntä kasvattaa uusiutuvan energian laajamittaista tuotantoa. Näin ollen on tärkeää, etteivät Monimuotoisuusstrategian tavoitteet ja näiden pohjalta myöhemmin laadittava toimintaohjelma rajoita ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta keskeisiä uusiutuvan energian alan toimintoja. Monimuotoisuusstrategiassa ja aikanaan toimintaohjelmassa tulisi vahvemmin huomioida ilmastonmuutoksen hillinnän tavoitteiden ja näitä edistävien toimien ja toimintojen merkitys, ja erityisesti toimintaohjelman valmistelussa on tärkeä kuulla tällaista toimintaa edustavia tahoja. Esimerkiksi säätökykyinen ja ennustettava vesivoima on edellytys sille, että sähköjärjestelmään voidaan integroida merkittävästi vaihtelevaa uusiutuvaa sähköntuotantoa. Valtioneuvoston 15.9.2022 eduskunnalle antamassa huoltovarmuusselonteossa todetaan, että ”Säätökykyisellä ja hyvin ennustettavalla vesivoimalla on suuri merkitys Suomen sähköjärjestelmässä. Säätövoiman tarpeellisuus korostuu entisestään tulevaisuudessa, kun sääriippuvaisten energiamuotojen käyttö lisääntyy ilmastonmuutosta torjuttaessa.” Vastaava kirjaus sisältyy huoltovarmuuden tavoitteista annettuun valtioneuvoston päätökseen (1048/2018).

Kotimaisen vesivoiman merkitys on entisestään lisääntynyt nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa, jossa energian toimitus- ja huoltovarmuuden merkitys on erityisen korostunut. Strategialuonnoksen tavoitteena T4.3 on parantaa huoltovarmuutta lisäämällä ekosysteemien luontaisia ravinnekiertoja ja lajistollista monimuotoisuutta. Strategialuonnoksessa esitettyjen tavoitteiden toimeenpanossa olisi kuitenkin tärkeä huomioida myös muut yhteiskunnallisesti kriittiset ja ajankohtaiset huoltovarmuuskohdat, kuten energian toimitus- ja huoltovarmuus. Tulevan syksyn ja talven ajaksi ennustetaan sähköpulaa ja jopa sähkön säännöstelyä. Tällaisessa tilanteessa luotettava ja kotimainen sähköntuotanto on elintärkeää. Vesivoiman tärkeys sekä Suomen sähköjärjestelmälle että toimitus- ja huoltovarmuudelle on tunnustettu esimerkiksi valtioneuvoston selontekona 30.6.2022 eduskunnalle annetussa ilmasto- ja energiastrategiassa, jonka mukaan ”Säätökykyisellä ja hyvin ennustettavalla vesivoimalla on suuri merkitys Suomen sähköjärjestelmässä. Vesivoiman toimintaedellytyksistä huolehditaan toimitus- ja huoltovarmuuden varmistamiseksi.”

Strategialuonnoksesta annetun ennakoarvioinnin mukaan Strategialuonnoksen elinkeinoharjoittajiin kohdistuvissa toimenpiteissä korostuu vapaaehtoisuus ja informaatio-ohjaus. Kemijoki Oy pitää vapaaehtoisuutta ja informaatio-ohjausta toimivana ja perusoikeuksien kanssa linjassa olevana lähtökohtana ja katsoo, että vapaaehtoisuutta olisi aihetta painottaa Monimuotoisuusstrategiassa nykyistä vahvemmin. Näin yritykset voivat itse valita näille sopivimmat ja kannattavimmat toimenpiteet, jotka edistävät luonnon monimuotoisuutta. Esimerkkinä voidaan mainita Kemijoki Oy:n luonnon monimuotoisuusohjelman vuosille 2022-2030 (”LUMO-ohjelma”), joka tukee Euroopan unionin biodiversiteettistrategian tavoitetta, jonka mukaan luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen saadaan pysäytettyä ja luonnon monimuotoisuus alkaa toipua vuoteen 2030 mennessä. LUMO-ohjelmassa asetettuja tavoitteita edistetään muun muassa ennallistamistoimin, turvaamalla ja parantamalla alueemme arvokkaita elinympäristöjä sekä hoitamalla yhtiön suojelukohteita. On myös huomattava, että uuteen luonnonsuojelulakiin sisällytetty vapaaehtoista ekologista kompensatiota koskeva sääntely luo yrityksille uuden kannustimen tuottaa luonnon monimuotoisuutta edistäviä toimia.

3.1 ja 3.2 Päätaavoite ja tarkemmat tavoitteet

-

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

Strategialuonnoksen tavoitteena T3.4 on sisävesien hyvän ekologisen tilan saavuttaminen ja tilan heikkenemisen estäminen. Strategialuonnoksessa todetaan, että vaikuttavimmat sisävesien tilaan vaikuttavat toimet liittyvät mm. energiantuotantoon. Strategialuonnoksen tavoitteena T8.5 taas on se, että vesien laadun parantamiseksi vuoteen 2030 mennessä toimeenpannaan laajoja valuma-aluekohtaisia toimenpiteitä, erityisesti huomioiden hyvää huonommassa ekologisessa tilassa olevat vesimuodostumat sekä lajistoltaan ja luontotyypeiltään uhanalaisiksi arvioituidut sisävesimuodostumat.

Kemijoki Oy kannattaa Strategialuonnoksen vesistöjen hyvään tilaan tähtääviä tavoitteita mutta toteaa, että näihin perustuvien toimenpiteiden suunnittelussa on huomioitava vesiputedirektiivin ja edelleen sen implementoimiseksi annetun kansallisen lainsäädännön ja ohjeistuksen luokittelun perusteet, erityisesti keinotekoisesti ja voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien osalta. Vesienhoidon suunnittelujärjestelmä mahdollistaa vesimuodostumien ihmistoiminnalle tärkeiden käyttöjen, kuten energian tuotannon jatkumisen. Tästä syystä luokittelussa mahdollistetaan vesimuodostumien nimeäminen voimakkaasti muutetuiksi säädettyjen edellytysten vallitessa. Kyseisten vesimuodostumien osalta on myös huomattava, että luokittelun keskiössä on nimenomaisesti niiden tärkeä käyttömuoto, eivätkä ennallistamista koskevat tavoitteet. Monimuotoisuusstrategiaan tulisikin lisätä kirjaus, jonka mukaan alatavoitteita T3.4 tai T8.5 edistävät toimenpiteet eivät saa aiheuttaa merkittävää haittaa keinotekoisesti ja voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien tärkeälle käyttömuodolle, erityisesti säättövoiman tuotannolle. Tämä on perusteltua huomioiden uusiutuvan energian tuotannon merkitys vallitsevassa geopoliittisessa tilanteessa sekä ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamisen ja huoltovarmuuden turvaamisen kannalta.

Strategialuonnoksesta annetussa ennakoarvioinnissa todetaan tavoitteen T3.4 osalta seuraavaa:

”Pienten vesivoimalaitosten ja vaellusesteiden poistolla voidaan parantaa valuma-alueen hydrologista ja ekologista toiminnallisuutta. Pienten laitosten ja vaellusesteiden poistosta energiantuotannolle aiheutuvat kustannukset on arvioitu pieniksi, ja virtavesien vapauttamisesta koituvat hyödyt on arvioitu suuriksi.”

Kemijoki Oy viittaa edellä esitettyyn koskien keinotekoisesti ja voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien tärkeää käyttömuotoa. Ilmasto- ja energiatavoitteiden sekä huoltovarmuuden näkökulmasta on eriarvoisen tärkeää, että mahdolliset vaellusesteiden poistamista koskevat toimenpiteet rajataan yksinomaan pieniin ja turhiin esteisiin.

Esitys lisäyksistä Strategialuonnokseen

Kemijoki Oy esittää Strategialuonnoksen kohdan 3.3.3 Elinympäristön laadun parantaminen (s. 29-30) tekstin muuttamista seuraavasti:

”Sisävesien tavoite on vesienhoidon mukaisesti kaikkien pintavesien vähintään hyvä ekologinen tila ja tilan heikkenemisen estäminen. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että sisävesien ja niiden valuma-alueiden käytön kestävyys paranee huomattavasti nykyisestä vesienhoitosuunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden mukaisesti. Keskeistä on parantaa kokonaisten valuma-alueiden tilaa suunnitelmallisesti ja hyödyntää esimerkiksi soita ja muita kosteikkoja ravinteiden ja kiintoaineksen sidonnassa. Vaikuttavimmat sisävesien tilaan vaikuttavat toimet liittyvät maa- ja metsätalouteen, kaavoitukseen ja energiantuotantoon. Tavoitteen saavuttamiseksi asetetut toimenpiteet eivät

kuitenkaan saa aiheuttaa merkittävää haittaa vesimuodostumien tärkeälle käyttömuodolle, kuten uusiutuvan energian tuotannolle.”

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

Kemijoki Oy esittää Strategialuonnoksen kohdan 3.4.2 Ennallistaminen ja hoito (s. 44) tavoitteen T8.5 muuttamista seuraavasti:

”Laajoja valuma-aluekohtaisia toimenpiteitä toimeenpannaan vesien laadun parantamiseksi vuoteen 2030 mennessä ja erityistä huomiota kiinnitetään hyvää huonommassa ekologisessa tilassa oleviin vesimuodostumiin sekä lajistoltaan ja luontotyypeiltään uhanalaisiksi arvioituihin muihin kuin keinotekoisesti tai voimakkaasti muutettuihin sisävesimuodostumiin sekä avoimiin umpeen kasvaviin rantaluontotyyppeihin.”

3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen

Kemijoki Oy esittää Strategialuonnoksen kohdan 3.5.4 Julkishallinnon ohjaus (s. 54) tavoitteen T14.4 tekstin muuttamista seuraavasti:

”T14.4 Luonnon monimuotoisuuden vähenemisen välttäminen ja myönteisten luontovaikutusten lisääminen on yksi lainsäädäntötyön ja ohjauskeinojen valinnan lähtökohta. Lainsäädäntötyössä ja ohjauskeinojen suunnittelussa on varmistettava, ettei Suomen ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden saavuttaminen tai kansallinen huoltovarmuus vaarannu.”

3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus

-

3.7 Suomi maailmalla

-

Muita huomioita luonnoksesta

-

Pyhäjärvi Jouko
Kemijoki Oy